

ÎNSEMNĂRI CONTRADICTORII OAMENII SCENEI ȘI SCENA POLITICĂ

Omul de teatru e tentat adesea să confunde ficțiunea cu realitatea, scena cu viața și - avînd o profesiune publică - să se considere implicat și să se implice cu o pasiune mistuitoare în viața politică a țării, îndeosebi în momentele cruciale. Receptiv la orice semnal de alarmă, sensibil în înregistrarea seismelor socio-politice, însetat de dialog, dar și fascinat de monolog, care îl creează senzația deținerii unui rol principal, omul de teatru se angajează cu toată ființa lui în acțiune și, datorită popularității de care se bucură (sau după care tinjește), marele actor sau simplul figurant se visează deopotrivă tribun sau cel puțin stegar al intereselor publice, autodistribuiindu-se, în viață, în rolurile pe care scena nu i le-a oferit.

*

* *

De satisfacție mai mare pentru lumea teatrului, alcătuită din personalități orgolioase și îndelung disprețuite de puterea totalitară, decît să simtă, în zilele fierbinți ale revoluției, entuziasmul străzii, care, recunoscînd printre demonstrații figuri îndrăgite ale unor oameni ai scenei, își manifesta fără rezervă satisfacția, strigînd într-un singur glas: "Actorii sînt cu noi!"?

*

* *

Pe sălile televiziunii, am întîlnit în ziua de 22 Decembrie, alături de foștii activiști, membri ai comitetului politic executiv, veniți să-și exprime brusc adevărul față de revoluție, foarte mulți oameni de teatru, actori și actrițe de toate categoriile, unii afirmați, alții dornici de afirmare, care așteptau pe culoarul ce ducea spre studioul 2 (înșesat de grupul primilor "vestitori ai primăverii") intrarea în emisie directă.

Cel care n-au pătruns atunci în fața camerelor de luat vederi pentru a-și exprima entuziasmul, au invadat în zilele următoare micul ecran, consumîndu-și o bună parte din repertoriul și farmecul personal, cenzurat în "anii-lumină" de paznicul întinericului, încercînd astfel să se elibereze de umilința și anonimatul la care au fost supuși ca "prestatori de servicii" obligați să se manifeste în semiobscuritate la temperaturi de 7-8 grade.

*

* *

Angajați pe baricadele poeziei, ori aruncîndu-se cu pieptul gol pe tancuri, în fața unor puști teroriste ale căror gloanțe se încăpățîneau, din fericire, să nu-l atingă, unele personalități artistice au început să se considere, cu sau fără justificare, conducători de oști, diplomați, strategii, personalități ale vieții politice. Li s-au alăturat, în vîltoarea evenimentelor, și un număr de debutanți "promițători". Celor din urmă le-am urmărit evoluția și participarea (uneori comică, alteori insolentă) în dezbaterile publice, celor dinții le-am acordat circumstanțe atenuante pentru unele stîngăcii neîngăduite unor capete de afiș. Să nu uităm însă că un mare actor e obișnuit să se exprime în public prin intermediul unui mare autor.

*

* *

Uneori aclamați, alteori molestați, actorii, acești copii de vîrste diferite predispuși să intre în joc în orice moment, s-au aruncat în vîrtejul jocurilor politice cu toată convingerea. Ei au avut și au, desigur, ca tot omul, păreri politice, atitudini și gesturi politice, dar una e să-ți interpretezi pe scenă pe Marc Antoniu sau pe Danton, și alta să fii în viață un Marc Antoniu sau un Danton.

*
* *

Atit pe scenă cit și în politică, talentul nativ, farmecul personal, dezinvoltura, tupeul și ușurința de a te preface nu sînt suficiente pentru a convinge în momentele culminante. Și pentru una și pentru alta e nevoie de cultură - fie artistică, fie politică. Altminteri, riscăm să reinventăm diletanțismul și să ne trezim pe nesimțite într-o nouă "Cîntare a României".

*
* *

Oricine poate fi tentat să ajungă peste noapte, așa, din senin, "revoluționar și om politic" (chiar dacă nu a-a născut la Ploiești), și cu atât mai mult un actor, deprins oricum cu arta improvizatei.

De altfel, improvizatei cucerește din ce în ce teren în viața noastră politică. Cum de acenariști și regizori scena politică nu duce lipsă, întru desăvîșirea teatralității ar mai trebui deprinsă, cred, și "arta conversației".

*
* *

De pe scenă, rostirea și tensiunea lăuntrică a actorului pot convinge masele de figuranți sau ridica sala în picioare, dar cuvîntul îi aparține lui Büchner, lui Shakespeare, lui Goethe. Cînd scena se mută în stradă, marele public devine personajul principal.

*
* *

Parcurgînd listele electorale pentru alegerile din 20 mai, numai în circumscripția nr. 41 am numărat din lumea teatrului 16 candidați pentru cameră și 10 pentru senat, reprezentînd 14 partide și formațiuni politice plus un Independent. Cine sînt acești oameni încrezători, care, neglijîndu-și profesia, s-au aventurat cu trup și suflet pe terenul alunecos al luptelor politice?

Actori comici, lirici și dramatici, monștri sacri și figuranți, unii pensionari, alții proaspăt absolvenți al Institutului de teatru, regizori prestigioși și unul al cărui nume l-am întîlnit pentru prima oară - toți de-a valma au intrat în cursă punîndu-și cu încredere speranțele în maturitatea politico-artistică a electoratului.

Pe de altă parte, formațiunile și partidele politice s-au folosit de numele și popularitatea unor vedete, ca puncte de atracție pentru aseasonarea listelor lor electorale. Din păcate, rezultatele alegerilor nu au îndreptățit așteptările nici ale unora, nici ale altora; dar, vorba lui nenea Iancu: "asta nu-l cea din urmă cameră!"

*
* *

Ar fi fost oricum o pierdere ca toți acești oameni de teatru, printre care se numără personalități de prestigiu ale scenei românești, să abandoneze, chiar și pentru un timp, preocupările profesionale, pentru a se exprima exclusiv de la tribuna parlamentului. Scena a fost, și rămîne în continuare o tribună, iar teatrul un loc de dezbateri.

Să nu uităm că - după cum mărturisea André Glucksmann - "revoluția din Cehoslovacia a plecat din teatru nu numai pentru că Havel era un om de teatru, ci și pentru că teatrele erau locuri în care oamenii puteau discuta mult mai liber, într-o atmosferă plăcută".

Să nu uităm că teatrul românesc, prin nenumărate spectacole realizate în anii de genocid cultural, în condițiile unui slalom urlaș, s-a străduit să țină trează nu numai flacăra culturii, ci și pe cea a rezistenței și speranței.

Să nu uităm că teatrul poate fi acum mai mult decît oricînd un factor de regenerare morală și un mijloc de distrugere a capitalului de ignoranță acumulat printr-o politică permanentă de anihilare a individualității umane.

Să nu uităm și să nu neglijăm adevărata forță de care dispunem. Forța de a spune nu forței și de a ne împotrivi minciunii, intoleranței, violenței, urlii.

Amintiți-vă de cuvintele lui Flaubert: "orice artist este un gladiator"; amintiți-vă de spusese lui Panait Istrati - veșnicul opozant: "Singurul bun pămîntesc, pentru existența cărui trebuie să știi să sacrifici totul: bani, glorie, sănătate, viață și chiar propria libertate este independența spiritului".

VALERIU MOISESCU, iulie 1990